

Kristin Gyldenskog:

Salget av SND Invest

Publisert i Dagens Næringsliv i perioden 12. mars til 17.juni 2004

Dagens Næringsliv, Postboks 1182 Sentrum, 0107 OSLO
Sentralbord: 22 00 10 00, telefaks: 22 00 13 70

Kristin Gyldenskog, Underhaugsveien 3a, 0354 OSLO
Telefon: 93 25 63 66 (mobil) 22 00 13 66 (kontor)

SAMMENDRAG

Denne Skup-rapporten handler om flere kritikkverdige forhold rundt næringsminister Ansgar Gabrielsens salg av det statlige investeringsselskapet SND Invest. Ansgar Gabrielsens metoder og håndteringer førte til at staten tapte millionbeløp og at landets milliardærer og mangemillionærer ble enda rikere.

Artiklene påviste at styret i SND Invest advarte Gabrielsen før salget ble gjennomført og la frem beregninger for næringsministeren som viste at staten kunne få én milliard kroner mer ved å håndtere salget annerledes. Artiklene påviste at private investorer samtidig forventet å tjene minst 1,2 milliarder kroner på å kjøpe SND Invest.

Stortinget som gransket saken, konkluderte med at det var sterke indikasjoner på at beløpet dreier seg om flere hundre millioner kroner – midler som i følge Stortinget burde kommet fellesskapet til gode.

SND Invest eide aksjer i rundt 100 småbedrifter/aksjeselskaper over hele landet på salgstidspunktet. Artiklene påviste at lokale eiere som hadde ønsket å kjøpe tilbake aksjepostene fra staten, hadde fått nei fordi Gabrielsen ville selge SND Invest under ett. Men selskapet ble ikke solgt til én kjøper. Artiklene avdekket at kjøperen som formelt fikk tilslaget heller ikke hadde nok penger til å kjøpe hele selskapet.

Artiklene førte til at næringsminister Ansgar Gabrielsen måtte møte i en åpen høring i Stortingets kontrollkomité, hvor flertallet blant annet mente at ulike anbydere hadde blitt forskjellsbehandlet. Stortinget konkluderte med at Gabrielsens håndtering av SND Invest-salget var kritikkverdig.

INNHOLD:

1. NÅR OG HVORDAN KOM ARBEIDET I GANG?	4
2. SENTRAL PROBLEMSTILLING VED STARTEN AV PROSJEKTET	4
3. BLE PROBLEMSTILLINGEN ENDRET UNDERVEIS?	5
4. ARBEIDET	6
4.1. METODE	6
4.1.1. Innsamling av informasjon og dokumentasjon	6
4.1.2. Bearbeiding	7
4.1.3. Konfrontasjon	8
4.1.4. Publisering	8
4.1.5. Oppfølging	9
4.2. ORGANISERING AV ARBEIDET	10
4.2.1. Research og utskriving av hovedartikler	10
4.3. KONSEKVENSER	10
4.4. KILDEBRUK	10
4.5. ARBEIDSTID	11
5. SPESIELLE ERFARINGER	11
6. VEDLEGG	12
6.1. ARTIKLER I DAGENS NÆRINGSLIV.....	12
6.2. LEDERE I DAGENS NÆRINGSLIV	14
6.3. LESERINNLEGG I DAGENS NÆRINGSLIV	14

1. Når og hvordan kom arbeidet i gang?

En av pressens oppgaver er å følge tett hva politikerne foretar seg. I Vær Varsom-plakaten står det om pressens samfunnsrolle at ”pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk”.

Bondevik-regjeringen har siden den tiltrådte hatt som mål å redusere statlig eierskap i næringslivet. Salget av det statlige investeringselskapet SND Invest ble varslet i regjeringens Sem-erklæring fra 2001.

SND Invest var Norges største investeringselskap. Siden starten for ti år siden hadde staten gjennom dette selskapet investert 3,5 milliarder kroner i 310 bedrifter over hele landet. SND Invest skulle være en langsiktig eier som gjennom penger og kompetanse skulle hjelpe småbedrifter i oppstartingsfasen. For lokale bedriftseiere var det svært viktig å få SND Invest inn på eiersiden, fordi det ga trygghet, langsiktighet og stabilitet.

SND Invest skulle også være en aktiv eier, det vil si at kompetansen i SND Invest skulle komme småbedriftene til gode ved at SND Invest-ledelsen deltok i småbedriftenes styrer. I store deler av distrikts-Norge var SND Invest et kjent begrep.

På forhånd var det en almen oppfatning om at tidspunktet for å selge SND Invest slett ikke var det beste. Aksjemarkedet hadde vært gjennom en tøff nedgangsperiode, og få investorer hadde mulighet til å kjøpe aksjer for flere hundre millioner kroner i norske småbedrifter som ikke var børsnoterte. SND Invest eide i tillegg børsnoterte aksjer til en verdi av nesten 200 millioner kroner. Investorer måtte også ha penger til å finansiere kjøpet av disse.

Jeg hadde skrevet en artikkel i februar 2003 der mulige anbydere hadde ment at staten trolig kom til å gjøre en dårlig handel, og at markedet ikke var villig til å betale mer enn 10 – 15 prosent av det staten hadde investert i småbedriftene. En av investorene som ble sitert i artikkelen brukte begrepet ”som å selge høns i regnvær” om statens kommende salg av SND Invest.

30. september 2003 var salget et faktum. Næringsdepartementet opplyste at det hadde fått 547 millioner kroner for investeringselskapet. Dagens Næringsliv omtalte salget. Det gjorde også Finansavisen, hvor det fremkom at rabattene på de børsnoterte aksjene som lå i selskapet hadde vært store.

I oktober 2003 bestemte jeg meg for å gjøre salget av SND Invest til et journalistisk prosjekt: Jeg ville følge pengene og finne ut om salget hadde blitt gjennomført profesjonelt og til skattebetalernes beste eller om det forelå kritikkverdige forhold ved salget.

I tiden som fulgte samlet jeg gradvis inn informasjon om salgsprosessen og startet jakten på mulige kilder, samtidig med at jeg jobbet med andre saker. I begynnelsen av mars 2004 gikk jeg for alvor løs på prosjektet salget av SND Invest.

2. Sentral problemstillingen ved starten av prosjektet

Hadde staten solgt til riktig pris? Det var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet.

I et kildemøte i februar 2004 februar fikk jeg kjennskap til at styret i SND Invest høsten 2003 hadde vært imot salget, og hadde forsøkt å stoppe det. Styret hadde ment at eierandelene i småbedriftene var verdt langt mer enn det kjøperne var villige til å betale i et dårlig aksjemarked. Styret i SND Invest følte seg forpliktet til å bidra slik at staten fikk mest mulig igjen etter salget.

Opplysningene gikk ut på at styret i SND Invest hadde lagt frem egne beregninger for næringsminister Ansgar Gabrielsen i forkant av salget. De hadde vist at statsråden kunne få flere hundre millioner kroner mer for de unoterte aksjene i SND Invest, hvis han solgte dem gradvis over tid. Men statsråden lyttet ikke til sitt eget styre og fortsatt prosessen med å selge SND Invest samlet. Styret i SND Invest hadde stemt nei til salget, også etter at anbudsfristen gikk ut, fordi det mente prisen var alt for lav.

Ledelsen og styret i SND Invest var de nærmeste til å vite hva selskapet var verdt. Fordi SND Invest hadde vært aktive eiere, hadde SND Invest-ledelsen førstehånds kunnskap om de rundt 100 småbedriftene og verdiene disse eierandelene utgjorde. Styret og ledelsen hadde trolig langt bedre forutsetninger til å vite hva SND Invest var verdt enn eieren, næringsdepartementet. Ved å dokumentere hva beregningene fra SND Invest-styret inneholdt, kunne det langt på vei fastslås at staten hadde solgt til feil pris. Dette var dokumentasjon jeg var ute etter.

Hvor mye kjøperen av de unoterte aksjene i SND Invest regnet med å tjene, var også dokumentasjon jeg var ute etter. Hvis jeg kunne dokumentere at kjøperens beregninger viste det samme som beregningene til styret i SND Invest, kunne det med enda større sikkerhet fastslås at prisen på SND Invest hadde vært feil. Jeg visste at det hadde blitt utarbeidet et prospekt/økonomisk analyse av SND Invest-kjøperen Four Seasons. Prospektet skulle inneholde tall for hvor mye Four Seasons forventet å tjene.

Når det gjaldt de børsnoterte aksjene som SND Invest eide, var det langt lettere å dokumentere at prisen ikke var riktig. Aksjene hadde hatt en markedsverdi på 192 millioner kroner på salgsdagen. Likevel hadde staten solgt dem for 60 millioner kroner mindre. Spesielt var det grunn til å legge merke til én av aksjepostene. Statens aksjer i bioteknologiselskapet Medi-Cult hadde hatt en børsverdi på 16,7 millioner kroner. Næringsdepartementet hadde solgt for 6,6 millioner kroner. Det tilsvarte en rabatt på 60 prosent. Det i seg selv dokumenterte at prisen på de børsnoterte aksjene var feil.

3. Ble problemstillingen endret underveis?

Problemstillingen ble ikke endret, men saken fikk etter hvert flere ben å stå på. Jeg holdt fast ved den opprinnelige problemstillingen: Hadde staten solgt til riktig pris? Underveis i arbeidet begynte jeg å jobbe med en ny problemstilling:

Hadde salget vært skreddersydd for Four Seasons?

Jeg hadde opplysninger om at investeringsselskapet Four Seasons ikke hadde hatt penger til å kjøpe de børsnoterte aksjene i SND Invest, til tross for at selskapet skulle selges samlet.

Opplysningene kom fra kilder i Four Seasons-systemet, og jeg oppfattet dem som troverdige.

I følge opplysningene ble de børsnoterte aksjene i SND Invest solgt til meglerhuset DnB

Markets tidligere på dagen, samme dag som Four Seasons kjøpte resten av SND Invest.

Jeg trengte dokumentasjon på at Four Seasons ikke hadde hatt penger til å kjøpe hele SND

Invest. Denne dokumentasjonen regnet jeg med å kunne finne i prospektet/økonomisk analyse som jeg visste eksisterte. Hvis jeg fikk dokumentert opplysningene, kunne jeg også fastslå at håndteringen av salget hadde vært skreddersydd for Four Seasons.

4. Arbeidet

4.1. Metode

4.1.1. Innsamling av informasjon og dokumentasjon

Hele veien gjennom innsamlingen av informasjon og dokumentasjon tenkte jeg nøye gjennom hva jeg gjorde når. Rekkefølgen kunne bli avgjørende. Det var blant annet viktig å sørge for at kilder ikke blokkerte for hverandre eller varslet hverandre om hva jeg var ute etter.

Informasjonen ble grundig systematisert og samlet i permer så det var lettere å finne den igjen senere.

1. Jeg startet med å skaffe alt som var skrevet om salget av SND Invest i norske medier. Mye av dette fant jeg på internett, men noe måtte også letes frem i papirarkiver.
2. Jeg samlet all tilgjengelig informasjon om SND Invest. Årsregnskap, informasjon fra hjemmesiden, pressemeldingen næringsdepartementet sendte ut i forbindelse med salget.
3. Jeg skaffet til veie aksjonærliste over kjøperen Four Seasons og dets tre søsterselskaper. Dette tok lengre tid en ønsket, fordi Four Seasons forsøkte å trenere utlevering av aksjebøkene og det var først ved personlig fremmøte Four Seasons valgte å følge aksjelovens krav om at aksjonærliste skal være offentlig tilgjengelig informasjon.
4. Jeg hentet inn all tilgjengelig informasjon som gjaldt salget av SND Invests aksjer i de børsnoterte selskapene: Børsmeldingene som ble sendt ut i forbindelse med salget, børsmeldinger sendt ut når aksjene senere skiftet eiere, oppdaterte aksjonærliste for de seks børsnoterte selskapene og informasjon om hvem som sto bak investeringselskapene jeg fant på disse aksjonærlistene. Jeg tok kontakt med de seks børsnoterte selskapene for å få tilgang til spesiell informasjon, som historiske aksjonærliste. Et av selskapene sa nei til å gi ut slik informasjon. Etter loven har man ikke krav på å få gamle oversikter over eiersammensetningen i et norsk aksjeselskap. Løsningen på dette problemet fant jeg ved å kontakte aksjonærservice i en norsk bank som ga meg det jeg var ute etter. Jeg hentet også inn synspunkter fra de seks børsnoterte selskapene.
5. Jeg skaffet til veie et prospekt med Four Seasons egne beregninger. Prospektet inneholdt en rekke sentrale opplysninger om hvordan Four Seasons vurderte SND Invest og verdiene i selskapet. Prospektet ble oversendt via en kildekontakt som visste at dette var et avgjørende dokument og som aktivt valgte å hjelpe meg med dette.
6. Jeg søkte i næringsdepartementets postjournal og bestilte alle dokumentene som jeg antok kunne kaste nytt lys over håndteringen av salget. Håpet var at styrets verdianslag fremkom i korrespondanse med næringsdepartementet. Totalt bestilte jeg i rundt 70 dokumenter. Jeg skrev ut bestillingene med oversikt over avsender/mottaker og stikkordene for dokumentenes innhold. Så godt som alle dokumentene som omhandlet salget var unntatt offentlighet, uten henvisning til paragraf i offentlighetsloven. Det gjorde jeg departementet oppmerksom på. Avslagene på innsyn kom etter hvert på løpende bånd. Rundt 50 dokumenter i korrespondansen om SND Invest-salget var unntatt offentlighet, nå med henvisning til lovparagrafer.

Normalt unntas slike dokumenter ved å bruke offentlighetsloves paragraf 5. Her ble det i utstrekning benyttet paragraf 11.2 som i seg selv ikke er en unntaksbestemmelse. Jeg kontaktet Nils Øy som reagerte på anvendelsen av paragrafen, som mente det ikke er presist nok å kun henvise til denne. Han mente dette burde påklages av Dagens Næringsliv. Dette ble gjort, uten at klagen førte frem. Flere av dokumentene som var unntatt offentlighet av næringsdepartementet, var korrespondanse mellom SND Invest og departementet. Av dokumentenes noe kryptiske stikkord, var det vanskelig å se at det hadde foregått en dragkamp i kulissene og om disse dokumentene kunne inneholde styrets beregninger. Dokumentene som ble frigitt var av liten nytte for å kaste lys over om SND Invest hadde blitt solgt til riktig eller feil pris. Unntaket var korrespondansen mellom departementet og selskapet Medi-Cult, hvor staten hadde solgt aksjer med 60 prosent rabatt. Den inneholdt sterk kritikk av statens håndtering av salget. Men sett bort fra dette unntaket, hadde departementet lagt lokk på den vesentlige informasjonen om håndteringen av SND Invest-salget.

7. Jeg kontaktet ulike kilder med kjennskap til salgsprosessen. Jeg fikk vite at en annen budgiver hadde blitt innkalt til sluttforhandlinger i næringsdepartementet. Forhandlingene hadde foregått lørdag 27. september 2003, to dager før departementet gikk i sluttforhandlinger med Four Seasons. Forhandlingene denne lørdagen hadde strandet på grunn av at departementet underveis i sluttforhandlingene åpnet for likevel ikke å selge SND Invest samlet. Etter opplysningene hadde departementets folk sagt nei til at meglerhuset Pareto solgte de børsnoterte aksjene på vegne av staten.

4.1.2. Bearbeiding

Nå startet arbeidet med å finlese dokumentene og informasjonen jeg hadde samlet inn. Jeg hadde skimlet informasjonen og dokumentene i innsamlingsfasen, men nå startet jobben med å se sammenhenger som neppe var tilfeldige.

1. Jeg finleste prospektet basert på opplysninger fra Four Seasons. Her fremkom det opplysninger om hvordan Four Seasons vurderte SND Invest. Men informasjonen trengte bearbeiding. En nærmere økonomisk analyse av tallene i prospektet viste dette: Hvis Four Seasons får solgt SND Invests eierandeler relativt tidlig, til en samlet salgssum på 1,6 milliarder kroner, kan investorene bak Four Seasons oppnå en avkastning på 72 prosent. En avkastning på 72 prosent betyr at investorene kommer til å tjene minst 1,2 milliarder kroner i løpet av fem år. Dette bekreftet at SND Invest-styret hadde hatt mer enn rett i sine anslag over verdiene i de rundt 100 småbedriftene. Mens styret hadde ment at staten kunne tjene flere hundre millioner kroner mer på å selge SND Invests aksjer gradvis over maks fem år, mente altså kjøperen å kunne tjene enda mer i samme periode: Minst 1,2 milliarder kroner. Dette var et gjennombrudd i arbeidet med å dokumentere at statens pris på SND Invest var for lav.
2. Etter mine opplysninger hadde prospektet sirkulert i markedet samme dag som sluttforhandlingene mellom næringsdepartementet og Four Seasons startet. I prospektet fremkom det at de børsnoterte aksjene i SND Invest allerede var solgt til meglerhuset DnB Markets. Dagen etter var forhandlingene om salget av SND Invest i havn. Næringsdepartementet sendte ut pressemelding med overskrift "Staten selger SND Invest as" hvor Four Seasons sto oppgitt som kjøperen. Det sto ingenting om at SND Invest hadde blitt delt ved salget, og at staten hadde solgt de børsnoterte aksjene til meglerhuset DnB Markets til 60 millioner kroner under markedspris.

Oppsplittingen av SND Invest viste et stykke på vei at håndteringen av salget hadde vært skreddersydd for Four Seasons.

3. Aksjonærlisten til Four Seasons avdekket interessante opplysninger: Mange av investorene bak Four Seasons tilhører toppsjiktet blant norske investorer. Flere var de samme som hadde fått kjøpe SND Invests børsnoterte aksjer billig av meglerhuset DnB Markets, blant dem milliardærene Petter Sundt og Petter Olsen. Andre utvalgte kunder av DnB Markets hadde også fått kjøpe billig. Også de var blant Norges rikeste, for eksempel NHO-president Jens Ulltveit-Moe og investor Per Braathen.

Konklusjon:

Den sentrale problemstillingen: Solgte staten SND Invest til riktig pris, var langt på vei besvart. Dokumentasjonen hittil tydet på at svaret var nei. Den andre sentrale problemstillingen: Hadde salget vært skreddersydd for Four Seasons, var langt på vei også besvart. Dokumentasjonen tydet på at svaret var ja.

4.1.3. Konfrontasjon

Nå nærmet jeg meg publisering. Men en viktig oppgave gjensto: Intervjuer med hovedaktørene. De kunne tilføre saken vesentlige opplysninger. Dette gjorde jeg før publisering av de første artiklene:

1. Jeg kontaktet flere av investorene bak Four Seasons og fikk bekreftet at det aldri hadde vært snakk om å kjøpe hele SND Invest. Også Four Seasons bekreftet at ventureselskapet ikke hadde hatt penger til å kjøpe hele SND Invest. Dette var et gjennombrudd i å dokumentere at salget av SND Invest var som skreddersydd for Four Seasons.
2. Jeg ba investeringsselskapene om synspunkter på hvordan de syntes staten hadde håndtert salget av statens børsnoterte aksjer og hvorfor nettopp de hadde vært så heldige å bli plukket ut som kjøpere.
3. Jeg kontaktet DnB Markets. Corporatesjef Bjørn Erik Lippestad opplyste at han hadde vært rådgiver for Four Seasons under anbudsprosessen med å få kjøpe SND Invest, og det nok var grunnen til at meglerhuset hadde fått kjøpe de børsnoterte aksjene av staten med en rabatt på 60 millioner kroner i forhold til børsverdi.
4. Jeg kontaktet nåværende PGS Production-sjef Sverre Skogen som tilhørte den andre grupperingen som hadde vært i sluttforhandlinger med næringsdepartementet. Han konstaterte at deres gruppering hadde hatt et bud som omfattet alt som lå i SND Invest; de børsnoterte aksjene, de ikke-børsnoterte aksjene og kontantene i selskapet og at dette ikke var en strategi som hadde ført frem.
5. Jeg kontaktet styreformann Jens Holst i det børsnoterte selskapet Medi-Cult. Holst hadde i oktober 2003 skrevet til næringsdepartementet etter at statens aksjer i selskapet var solgt med 60 prosent rabatt. Han utdypet kritikken som fremkom i korrespondansen.
6. Fra flere kilder hadde jeg fått opplysninger om at næringsminister Ansgar Gabrielsen hadde vært tett involvert i salget av SND Invest. Jeg kontaktet departementet i god tid og ga statsråden anledning til å kommentere håndteringen av salget. Gabrielsen avsto fra å kommentere saken.

4.1.4. Publisering

Før den første artikkelen sto på trykk, vurderte jeg å skrive saken som en feature-artikkel. Men siden salget av SND Invest inneholdt mange elementer og jeg skulle jobbe alene, konkluderte jeg med at flere hovedsaker ble enklere å håndtere. Tidlig i research-fasen, før jeg visste hva jeg ville finne, hadde jeg bestemt meg for at jeg uansett ville skrive en artikkel om investorers heldige kjøp av SND Invests børsnoterte aksjer og hvor mye de hadde tjent. Jeg vurderte det til at dette var mest konkurranseutsatt, og ville derfor publisere dette første dag. Publiseringsplanen av materialet ble planlagt å gå over tre dager. Jeg vurderte det slik at overraskelsesmomentet kunne være sentralt, og at flere kilder kunne komme til å bli tause jo lenger tid det gikk fra første artikkel hadde stått på trykk.

1. dag: Salget som skreddersydd for Four Seasons

Dette var et av hovedelementene første dag. Størst plass fikk rike investorenes ”heldige” kjøp av de børsnoterte aksjene fra meglerhuset DnB Markets. Artiklene gikk over to sider, og omhandlet rollen til DnB Markets og at aksjene var solgt til meglerhusets utvalgte kunder. Sammenhengene ble fremstilt i en egen grafikk som sto ved siden av artiklene, med bilder av investorene, for å gjøre saken lettere tilgjengelig for leseren. At salget var som skreddersydd for Four Seasons ble en undersak, men kom godt frem, ved at dette elementet var del av fellestittelen på sakene. Stoffet ble høyt prioritert i avisen og preget avisens forside.

2. dag: Sa nei til én milliard

Samme dag som de første artiklene sto på trykk, kontaktet jeg tidligere styreformann Otto Geheb i SND Invest. Geheb valgte å bekrefte at styret i SND Invest hadde lagt frem beregninger for næringsdepartementet som viste at staten kunne få mellom 500 millioner og én milliard kroner mer ved å selge gradvis. Dette var et gjennombrudd i arbeidet og et langt steg i retning av å dokumentere at prisen hadde vært feil. Dette ble en ny hovedartikkel med forsidehenvisningen ”Gikk trolig glipp av én milliard”. Jeg intervjuet også tidligere administrerende direktør Thor Svegård i SND Invest som uttalte at ledelsen ikke hadde blitt spurt til råds før de børsnoterte aksjene ble solgt med store rabatter. Næringsminister Ansgar Gabrielsen ønsket ikke å kommentere saken.

I korrespondansen mellom styret i Medi-Cult og næringsdepartementet kom det frem at i Medi-Cult hadde reagert på at staten hadde solgt aksjer i selskapet med 60 prosent rabatt. I svaret hadde avdelingsdirektør Knut Utvik i næringsdepartementet skrevet: ”Hverken staten eller andre aksjonærer er forpliktet til å selge til markedspris.” Dette egnet seg godt til en egen artikkel. Artikkelen inneholdt også intervju med Medi-Cults styreformann.

3. dag: Four Seasons forventer 1,2 milliard

Artiklene med Gehebs uttalelser og styrets beregninger sto på trykk en lørdag. Søndag konfronterte Four Seasons-sjef Birger Nergaard med det som den økonomiske analysen av prospektet hadde vist – at kjøperen forventer å tjene minst 1,2 milliarder kroner. Dette ble bekreftet av Four Seasons. Nergaard ble også spurt om han ville solgt på samme tidspunkt som staten. Det ville han ikke kommentere, men lo høyt i telefonen. Det tok jeg med i artikkelen.

Jeg kontaktet næringspolitikere på Stortinget og innhentet deres reaksjoner på beregningene til SND Invest-styret og Four Seasons, og at næringsministeren hadde solgt til en langt lavere pris. Tittelen på denne artikkelen var ”Gabrielsen kan bli gransket”. Jeg skrev også en egen artikkel om hvor mye av korrespondansen rundt salget som var unntatt offentlighet av næringsdepartementet.

4.1.5. Oppfølging

Jeg var allerede i gang med oppfølgingen (se overfor). Den videre oppfølgingen ville bestå av å hente inn ytterligere kommentarer og reaksjoner på næringsministerens håndtering av salget. Fremdeles ønsket ikke Ansgar Gabrielsen å kommentere hvorfor salget hadde blitt håndtert på denne måten. Jeg hadde rettet daglige henvendelser til næringsdepartementet, men han valgte den tause linjen. Etter at 12 artikler hadde stått på trykk, ombestemte han seg. Intervjuet med Gabrielsen ble en del av oppfølgingen.

Allerede var det klart at næringsministeren kunne bli gransket. Hvordan Stortingets kontrollkomité vurderte saken og hva den eventuelt ville gjøre, var en klar oppfølging. Om komiteen tok saken, ville det kanskje etter hvert føre til at flere opplysninger rundt håndteringen av salget ble offentliggjort.

4.2. Organisering av arbeidet

Arbeidet ble organisert i to hovedbolker: Research og utskrivning av hovedartikler og oppfølgingsarbeidet.

Da jeg for alvor begynte å jobbe med hvordan salget av SND Invest hadde blitt håndtert, ønsket jeg å få med meg en kollega på prosjektet. Jeg ønsket å ha noen å spille ball med og ha noen å lene meg på underveis, og mente prosjektet ville bli bedre ved å være to reportere på saken. Bemanningssituasjonen i finansredaksjonen gjorde dette vanskelig. Det kan være en fordel å jobbe sammen med noen man jobbet i team sammen med før, fordi det gir et innblikk i hverandres styrker og svakheter. Jeg forsøkte å få med en av reporterne i featureredaksjonen som jeg hadde samarbeidet med tidligere. Også det ble vanskelig å få til. Håndtering av et slikt salg faller litt utenfor det finansredaksjonen i Dagens Næringsliv primært skal dekke. Jeg valgte å bruke nyhetssjefene i avisen som reportasjeledere. Det fungerte veldig godt den tiden, men i oppfølgingsarbeidet var det mye annet nyhetssjefen måtte prioritere.

4.3. Konsekvenser

Etter at sakene sto på trykk, gransket Stortingets kontrollkomité salget av SND Invest. Næringsminister Ansgar Gabrielsen måtte møte til åpen høring og forklare seg om hvorfor han hadde håndtert salget av SND Invest slik han hadde gjort. Kjøperen, ulike anbydere, ledelsen og stryket i SND Invest ble også innkalt. Kontrollkomiteen slo fast at håndtering av salget av var sterkt kritikkverdigg, og at det var sterke indikasjoner på at staten gikk glipp av flere hundre millioner kroner ved salget – midler som burde kommet fellesskapet til gode. Kontrollkomiteen konkluderte også med ulike anbydere ble behandlet forskjellig i forhold til de børsnoterte aksjene.

Stortinget vedtok innstillingen fra kontrollkomiteen. Kort tid etter Stortingets sterke kritikk forlot Ansgar Gabrielsen næringsdepartementet og ble i stedet helseminister.

4.4. Kildebruk

Jeg baserte meg mye på skriftlig materiale som jeg systematiserte og bearbeidet. Samtidig var det viktig med muntlige kilder som kunne komme med innspill og hjelpe å tolke det skriftlige materialet. Kildene tilhørte ulike miljøer og utgjorde et bredt spekter: Personer med tilknytning til SND Invest, personer med tilknytning til kjøperen Four Seasons, ulike

investorer, personer med tilknytning til selskapene som SND Invest hadde eid aksjer i, advokater, ansatte i meglerhus, for å nevne noen.

4.5. Arbeidstid

Researchen gikk over lang tid, men da jeg for alvor gikk i gang med prosjektet, brukte jeg to uker på fulltid til research. Jeg jobbet også på kveldstid for å få prosjektet i havn. Oppfølgingsarbeidet pågikk over tre måneder frem til Stortingets kontrollkomité var ferdig med granskingen.

5. Spesielle erfaringer

- **Intervju med statsråden**

Etter hvert bestemte næringsminister Ansgar Gabrielsen å kalle inn det norske pressekorpsset for å svare på de ubesvarte spørsmålene i SND Invest-saken. Samme dag fikk jeg en intervjuavtale med statsråden, etter at jeg daglig hadde bedt om statsrådens kommentarer før første artikkel ble publisert. Intervjuet foregikk på Gabrielsens kontor i Regjeringskvartalet. Jeg var forberedt på at statsråden trolig ville stille med én fra politisk ledelse eller fra departementet forøvrig. Det var fire menn som møtte fotograf Per Thrana og meg. I tillegg til Gabrielsen som satt bak sin kontorpult, satt statssekretær Oluf Ulseth, avdelingsdirektør Knut Utvik, informasjonssjef Øistein Øisjøfoss på rekke og rad bak et tilstøtende salongbord plassert til høyre.

Konfontrasjon som metode fungerer erfaringsmessig best i en-til-en situasjon, fordi det er ingenting som forpurrer kjappe oppfølgingsspørsmål. Gabrielsen henvendte seg ofte til sine ledere og deres suppleringer var omfattende. Mye tid gikk med til å høre på uttalelser som jeg ikke trengte. Samtidig som temperaturen steg på grunn den spesielle intervjusituasjonen, la ikke Gabrielsen skjul på at han mislikte spørsmålene han fikk. Her et sitateksempel fra det publiserte intervjuet. (se vedlegg, punkt 6.1 "Angrer ingenting", 17.03.04)

- Hvis du skal sitte som en forhørsgreie, må du bare gå ut!

Ganske tidlig signaliserte Gabrielsen at han ønsket å avslutte intervjuet, noe han også gjorde. Han ba om å få sendt øvrige spørsmål på e-post.

- **Hva var inkludert i prisen**

Én ting jeg fremdeles mente å ikke ha fått svar på, var hva kjøpesummen på 547 millioner kroner inkluderte. Jeg lurte også på hvordan SND Invests krav i Norway Seafoods-saken var blitt behandlet ved salget. Jeg sendte flere spørsmål til departementet, men dette var det jeg først og fremst ønsket svar på. Da svaret på spørsmålene kom, viste det seg at statens omstillingskostnader på 25 millioner kroner var inkludert i salgssummen.

Når det gjaldt Norway Seafoods-kravet, trodde jeg på forhånd at staten skulle få pengene som måtte komme ut av en fremtidig rettsavgjørelse i saken. Men i svaret fra statsråden sto det at fordringen i Norway Seafoods-saken inngikk i salget. "Prisen skulle settes til 23 mill kr. + 80 pst av betaling utover dette om man klarte å få til et bedre resultat".

Hvem skulle få 80 prosent av et mulig fremtidig høyere beløp? Kjøper eller staten? Det dreide seg om millionbeløp, og jeg ønsket ikke å skrive at staten hadde gjort en dårligere handel enn hva som faktisk var tilfellet. Jeg ba departementet oppklare en eventuell misforståelse, uten resultat. Jeg henvendte meg til andre i redaksjonen for å høre om svaret kunne leses på flere

måter enn det som faktisk sto, men det var en dag med lite bemanning, og få å spørre. Dermed, en fredag ettermiddag, sendte jeg e-posten som kun inneholdt et offentlig brev som vedlegg videre til min samboer som har erfaring med å lese offentlige dokumenter og som ikke hadde noen kryssende interesser.

På grunn av vedleggets egenart havnet de åtte linjene svaret bestod av rett i innboksen til Ansgar Gabrielsen. Jeg fikk aldri denne e-posten.

Gabrielsen tok kontakt med ledelsen i Dagens Næringsliv. De ble enige om å undersøke saken og snakke mer sammen over helgen. Mandag morgen på NRK Frokost-TV ”avslørte” Gabrielsen den feilsendte e-posten.

Artikkelmessig ble det til at jeg forholdt meg til det som faktisk sto i svaret fra Gabrielsen, og gjenga svaret slik det sto.

Den feilsendte e-posten var egnet til å misforstås og jeg ble presentert for flere konspirasjonsteorier. DN konkluderte med at jeg skulle jobbe videre med denne saken.

• Lokket på

Statsråd Ansgar Gabrielsen valgte den tause linjen under dekningen av denne saken. Unntaket var da han kalte inn til pressekonferanse og da han stilte opp til intervju med Dagens Næringsliv. Ved nye henvendelser til departementet, ville ingen jeg tok kontakt med uttale seg om salget. Det ble henvisning til at jeg skulle få svar fra statsråden på e-post. Heller ikke når dette svaret kom, og det kunne være til å misforstå, ønsket noen i departementet å bidra til å oppklare eventuelle misforståelser eller kaste ytterligere lys over salget.

Kommunikasjonen med kjøperen Four Seasons ble etter hvert utfordrende. De aller første dagene godtok de muntlig intervjuform. Det skulle det snart bli slutt på. Ulempen med å sende spørsmål på e-post, er at man lett blir avskåret fra å stille presiserende og oppfølgende spørsmål. Overraskelsesmomentet blir borte, og man klarer ikke fange opp latter, sinne og arroganse på samme måte som i en reell intervjusituasjon. Fordelen er at du kan gjengi intervjuobjektet helt nøyaktig. Men etter hvert ba Four Seasons om godkjenning av skriftlige svar de hadde sendt meg. På spørsmål om de virkelig mente alvor, var svaret likevel nei. Dette var noe jeg ikke hadde opplevd før.

Hvis dere har spørsmål rundt rapporten, er det bare å ta kontakt.

Oslo, 19. januar 2005

Kristin Gyldenskog

6. Vedlegg

6.1 Artikler i Dagens Næringsliv

Følgende artikler ble publisert i DN i perioden 12. mars til 17. juni 2004.

Artikler:	Dato:	PDF-fil:
• Statlige aksjer på billigsalg	12.03.04	120304, 120304-2, 120304-forste
• Innertier for Four Seasons	12.03.04	120304
• Sa nei til én milliard	13.03.04	130304
• Styret i Medi-Cult skremt	13.03.04	130304

av Gabrielsen		
• Ville gjennomført salget over et lengre tidsrom	13.03.04	130304
• Forventer 1,2 mrd.	15.03.04	150304, 150304-forste
• Avkastning på 72 prosent	15.03.04	150304
• Gabrielsen kan bli gransket	15.03.04	150304
• Unntatt offentlighet	15.03.04	150304
• Gir Ansgar Gabrielsen stryk	16.03.04	160304
• Enskilda Securities vil ikke kommentere	16.03.04	160304
• Bondevik forsvarer næringsministeren	16.03.04	160304
• Også Sp og SV krever svar	16.03.04	160304
• Vil ikke ta selvkritikk	17.03.04	170304, (forsidekopi i pfd ikke i arkivet)
• Hardt ut mot Bondevik	17.03.04	170304
• 13 fikk fallskjermer	17.03.04	170304
• Krever forklaring	17.03.04	170304
• Ni mill. til rådgivere	17.03.04	170304
• 66 får ikke penger	17.03.04	170304
• Mener riksrett bør vurderes	18.03.04	180304
• Hagen krever bedre svar	18.03.04	180304
• ”Merkverdig og provoserende”	18.03.04	180304
• ”Priskutt” på 48 mill.	20.03.04	200304
• Stortinget reagerer	20.03.04	200304
• Overtok krav	20.03.04	200304
• Gabrielsen må forklare seg	26.03.04	260304
• Baker for SND	27.03.04	270304, portrett
• Kaller salget sløsing	02.04.04	020404
• Dette skriver Enskilda	02.04.04	020404
• Tror reglene ble endret	05.04.04	050404
• Presser Gabrielsen	16.04.04	160404
• Krever flere svar	23.04.04	230404
• ”Regnestykket er feil”	24.04.04	240404
• ”Forbausende at sånt kan skje”	27.04.04	270404
• Forlanger alle SND Invest-dokumentene	07.05.04	070504
• Stortinget fortsetter presset Mot næringsministeren	25.05.04	250504
• Gabrielsen inn på teppet	02.06.04	020604
• ”Politikerne må ta ansvar”	02.06.04	020604
• Anbyder holdt utenfor	03.06.04	030604
• ”Til de grader et triks”	03.06.04	030604
• Hagen grillet Gabrielsen	03.06.04	030604
• Krass kritikk av Gabrielsen	11.06.04	110604
• Flertall kritisk til Gabrielsen	12.06.04	120604
• Manglet fullmakt	16.06.04	160604

6.2 Ledere i Dagens Næringsliv

Følgende ledere ble publisert i DN i perioden 12. mars 2004 til 16. juni 2004.

Ledere:	Dato:	PDF-fil:
• Raus statsråd	16.03.04	160304-2
• SNDaddel	17.06.04	170604

6.3 Leserinnlegg i Dagens Næringsliv

Følgende leserinnlegg ble publisert i DN i perioden 12. mars 2004 til 16. juni 2004.

Leserinnlegg:	Dato:	PDF-fil:
• Om Four Seasons Ventures kjøp av SND Invest	16.03.04	160304
• Salget av SND Invest	19.03.04	190304-innlegg
• Staten fikk høyest pris	23.03.04	230304-innlegg
• Lite gjennomtenkt salg	30.03.04	300304-innlegg